

PAPER DETAILS

TITLE: Türkiye'de "Darbe" Konusunda Yazilmis Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

AUTHORS: Abdulvahap AKINCI

PAGES: 1129-1153

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1235464>

Türkiye’de “Darbe” Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

DOI: 10.26466/opus.643705

*

Abdulvahap Akıncı *

* Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İİBF, Umuttepe / İzmit / Kocaeli

E-Posta: abdulvahap.akinci@kocaeli.edu.tr

ORCID: [0000-0001-9973-1118](https://orcid.org/0000-0001-9973-1118)

Öz

Türk siyasal hayatının en belirgin özelliklerinden birini askeri darbeler oluşturmaktadır. Yapılmış olan farklı darbelerin toplumun değişik kesimleri üzerinde olumsuz etkileri görülmüştür. Toplumsal kesimlerin tamamı darbelere aynı şekilde tepki vermemiştir. Hatta bir kesim askeri darbelere olumlu yaklaşım sergilemiştir. Askerin sistem üzerindeki belirleyici rolü üniversitelerde de olumsuz etki yapmıştır. Her konuda özgür bir şekilde çalışma yapmak mümkün olamamıştır. Bu durum üniversitelerde yazılan lisansüstü tezlere de yansımıştır. Darbe konusunda yazılmış olan tezlerin bibliyometrik analizi yoluyla, darbelerin hangilerinin, hangi yönleriyle irdelendiği konusunda katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bu yolla hangi konuların irdelendiğinin yanında henüz çalışılmamış konular da ortaya konmuş olacaktır. Böylece darbe konusunda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlanmış olacaktır. Türkiye’de yazılan lisansüstü tezlerin tamamına ulaşmak maalesef çok zor. Bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı doktora ve yüksek lisans tezleri bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Sistemde mevcut olan fakat erişim izni olmayan tezleri analize tabi tutmak mümkün olmamıştır. Buna rağmen incelenen tezler darbe konusundaki çalışmalar ile ilgili önemli verilere ulaşmaya yetecek sayıdadır.

Anahtar Kelimeler: Askeri Darbe, Bibliyometrik, Doktora ve Yüksek Lisans Tezi

Bibliometric Analysis of Graduate Thesis Regarding “Coup” Written in Turkey

*

Abstract

One of the most prominent features of Turkish political life is military coups. The negative impacts of the coups on different segments of society in Turkey were more common. Not all social groups reacted to the coups in the same way. In fact, some people showed a positive approach to the coups. The decisive role of the military in the system has also had a negative impact on universities. It was not possible to work freely on every subject. This was and has been reflected in the postgraduate theses written at the universities. Through bibliometric analysis of the theses written on coups, it is aimed to contribute to which of those coups aspects of the coups are examined. In this way, in addition to which issues are examined, the subjects that have not been studied yet will be revealed. Thus, it will be provided that the researchers will have the chance to work on the coups. To reach all of the post-graduate thesis written in Turkey, unfortunately, is very difficult. In this study, doctorate and master theses registered in the database of National Thesis Center of Higher Education Council have been subjected to bibliometric analysis. It was not possible to analyze the theses that exist in the system but do not have open access. Nevertheless, the theses examined are sufficient to reach important data for the studies about the coup.

Keywords: Military Coup, Bibliometric, Doctorate and Master Theses

Giriş

Asker-sivil ilişkisi, demokrasisini oturtamamış toplumların ortak sorun alanlarından birini oluşturmaktadır (Akıncı, 2013a, s.40). Demokrasinin kurumsallaştığı ülkelerde seçilmişlerin asker üzerindeki pozisyonu tartışma konusu değildir.

Türk siyasal hayatının en önemli olgularından birisi, hatta siyasetin şekillenmesinde belki etkisi askeri darbeler olmuştur. Siyaset üzerindeki darbelerin ve askeri vesayetin etkisi büyük ölçüde etkili olmuştur. Türkiye’de gerek siyasi partilerin kurumsallaşması üzerinde gerekse aynı bağlamda demokrasinin yerleşmesi ve uzlaşi kültürünün gelişmesinde darbeler etkili olmuştur.

Darbeler sadece siyaset üzerinde etkili kalmamış, toplumsal hayatın hemen her alanında belli ölçüde etki yapmıştır. Bu etki kendini eğitimden, ekonomi, kültür, sosyal yaşam, sanat ve diğer alanlarda da göstermiştir.

Askeri darbeler sadece Cumhuriyet sonrası döneme ait bir olgu olarak görülmemelidir. Osmanlı Devleti döneminde de askerin talebi ve baskısı ile birçok padişahın, sadrazamın veya bürokratin görevlerinden uzaklaştırıldığı ve hatta bazen canlarından olduğu görülmüştür (Dursun, 2005, s.176; Çitçi, 2006, s.19-20; Akıncı, 2013b, s.95).

Bilimsel bilginin üretilmesinin gerçekleştiği lisansüstü eğitimde de darbelerin etkisi olduğu söylenebilir. Ülkede darbe gerçeği bu kadar ortadayken, üniversitelere yansımalarının olmaması düşünülemez. Sosyal bilimlerin hemen her alanının araştırma konuları ile darbelerin etkisinin kesiştiği noktalar mevcuttur. Bu bağlamda üniversitelerde de darbelerin farklı yansımalarına dönük çalışmaların yapılması kadar doğal bir şey olamaz.

Her hangi bir konuda yapılan çalışmaların veya akademisyenlerin başarısını belirlemeye dönük tek ölçüt bibliyometrik analiz değildir (Hornbostel ve Möller, 2015, s.7). Eğitim araştırmalarının, araştırma alanları ilk PISA çalışmasından bu yana hızla genişlemiştir. Bununla birlikte bu alanda yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan analizler insan kaynakları, finansman araştırma projeleri veya yayınlar gibi çeşitli konularda ortaya konan genel bakışlar ile sınırlı kalmıştır (Dees, 2014, s.vii).

İlk bibliyometrik çalışma 1917’de Anatomi üzerine literatürü 1550-1860 dönemini kapsayacak şekilde yayınlanmıştır. 1969’da icat edilen bibliyometri kavramı, ilk kez Alan Pritchard tarafından kullanmıştır (Ball ve Tunger, s.15).

Juan Gorraiz'a göre bibliyometri, matematik ve istatistik yöntemlerinin kullanılması ile yazılı bültenlerin açıklanması olarak tanımlamaktadır (Tunger, 2013, s.6).

Bibliyometrik çalışmalar, herhangi bir alanda yaşanan evrimi anlamaya dönük farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışmalar, araştırmacıları mikro odaktan uzaklaştırarak makro odağa yönlendirmektedir (Demir ve Erigüç, 2018, s.97). Bibliyometrik araştırmalar, bir alandaki zaman içerisindeki gelişmeleri görmenin yanında, söz konusu bilimsel alanın gelecekte nereye doğru evrileceği konusunda da bilgi vermektedir (Denktaş Şakar ve Cerit, 2013, s.38; Çatı ve Öcel, 2018, s.509). Hornbostel ve Möller'e göre (2015, s.28), bibliyometrik çalışmaların yapılabilmesi için belli bir sürenin geçmesi zorunludur. Bu sayede yazarın veya yazdığı eserin ne kadar etkili olduğunun, kaç atıf aldığı ölçmek mümkün olacaktır.

Bilimsel yayınların sistematik ve amaç odaklı olarak analizi olarak (Frietsch ve diğ., 2016, s.9) tanımlanabilecek olan bibliyometrik araştırmalar sonucunda belli konularda yapılan çalışmalar sınıflandırılır ve analiz edilir. Böylece aynı konunun farklı alanlarında yapılan çalışmalar ortaya konulur. Hangi alanlarda çalışılmamış olduğu da ortaya konmuş olur. Bu sayede konuya dönük yeni çalışmalara katkı sunmuş olur. İçerik analizi yöntemi ile yapılan çalışmalar incelenir ve aralarındaki ilişki düzeyi ortaya konmaya çalışılır. Hangi konularda çalışılmamış olduğu veya eksiklikler olduğu da bu sayede görülebilir (Alkan, 2012, s.41, 44; Güney, 2019, s.573). Bibliyometrik çalışmalar sonucunda ülkelerin, kurumların ya da araştırmacıların performansı ortaya konmaya çalışılmaktadır. Elde edilen veriler söz konusu kurum ve kişilerin performansı ile ilgili somut veriler ortaya konmasını sağlamaktadır (Al, 2008, s.265). Bundan dolayı bibliyometrik çalışmaların sunduğu bilgilerin dikkate alınması gerekiyor (Moritz, 2013, s.9-3). Belli bir yazara veya onun herhangi bir yayınına yapılan atıfların yoğunluk derecesi, yazarın ve/veya yazdığı makalenin kalitesini ortaya koymaktadır (Frietsch ve diğ., 2016, s.10). Dolayısıyla bibliyometrik çalışmalar, hangi alanlarda ne kadar yol alındığını ve çalışıldığını ve hangi konularda yetersiz kalındığını da ortaya koymaya yaramaktadır.

Farklı alanlara dönük lisansüstü tezleri irdeleyen bibliyometrik çalışmalar yapılmış olmakla birlikte, Türkiye siyasal hayatında en belirleyici etkiyi yapmış olan olguların başında gelen askeri darbeler konusunda herhangi bir ça-

lişma yapılmamıştır. Bu konudaki çalışmaların bibliyometrik analizi sayesinde, darbe konusunun hangi yönleriyle, ne kadar ele alındığını görmek mümkün olacaktır.

Materyal ve Yöntem

Bu bölümde araştırmanın önemi ve amacı, araştırmada başvuru yöntem, araştırmanın kapsamı ve araştırmanın soruları ele alınacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bilimsel bilginin üretilmesinde lisansüstü çalışmalar önemli bir yere sahiptir. Bilimsel bilginin sistematik üretimi yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile sağlanır. Bu dönemlerde yapılan araştırmalar ve yazılan tezler ile bilimsel alanda bir adım daha ileri gidilmesi sağlanır.

Bibliyometrik analizler yoluyla hangi konunun ne kadar çalışıldığı ortaya konmaya çalışılır. Böylece herhangi bir alanda çalışmak isteyen bilim insanlarına yol gösterir. Aynı konuların tekrar çalışılmasından ziyade, daha önceden yapılmış çalışmalardan faydalanılarak, bunun üzerine bir şeyler eklenmesi veya hiç çalışılmamış alanların tespitine katkı sunulmuş olur.

Çalışmanın amacı, Türkiye’de “Darbe” konusunda yapılmış olan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını bibliyometrik analize tabi tutmaktır. Böylece askeri darbelerin hangi yönleri ile irdelenmiş olduğu da ortaya konmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Verilerin elde edilmesinde belge inceleme – doküman analizi – içerik analizi yöntemleri bu çalışmada uygulanmıştır. İçerik analizi yönteminde, yapılan araştırma sonucunda elde edilen verileri yorumlamak ve veriler arasında ilişki kurma yoluna gidilmektedir.

Bu çalışmada 168 yüksek lisans ve 33 doktora olmak üzere toplamda 201 tez incelenmiştir. Yazılan tezlerin yazım dili, üniversitesi, dili, kullanılan kaynak sayısı ve konusu gibi noktalarda sınıflandırılmıştır. M.S. Excel programından faydalanılarak grafikler oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı tezler ile sınırlıdır. Yapılan çalışmada 2018'in sonuna kadar sisteme girilmiş olan tezlerle sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda toplam 201 lisansüstü tez incelenmiştir.

Araştırma Soruları

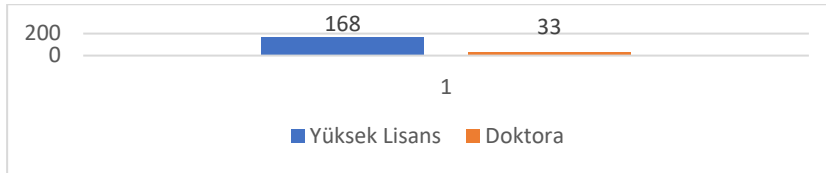
Yapılan araştırma çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır.

1. "Darbe" konulu tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
2. "Darbe" konulu doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. "Darbe" konulu yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Yapıldığı üniversiteye göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
5. Yapıldığı üniversiteye göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
6. Yapıldığı enstitüye göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
7. Yapıldığı enstitüye göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
8. Yapıldığı anabilim dalına göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
9. Yapıldığı anabilim dalına göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
10. Kullanılan yönteme göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
11. Kullanılan yönteme göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
12. Tez konusuna göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
13. Tez konusuna göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
14. Sayfa sayısına göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
15. Sayfa sayısına göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
16. Tezin diline göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
17. Tezin diline göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
18. Kullanılan kaynak sayısına göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
19. Kullanılan kaynak sayısına göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
20. Türkçe ve yabancı dilde kaynak sayısına göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
21. Türkçe ve yabancı dilde kaynak sayısına göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
22. Danışmanın unvanına göre doktora tezlerinin dağılımı nasıldır?
23. Danışmanın unvanına göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı nasıldır?
24. Anahtar kelimelere göre doktora tezlerinin kelime bulutu nasıldır?
25. Anahtar kelimelere göre yüksek lisans tezlerinin kelime bulutu nasıldır?

Bulgular

Darbe konusunda yapılan doktora ve yüksek lisans tezleri tür, enstitü, yıl, sayfa sayısı, kaynakça sayısı gibi farklı kriterlerle ve yukarıdaki araştırma sorularına cevap olacak şekilde grafikler yardımıyla yorumlanmıştır.

Tezlerin Türlerine Dönük Bulgular

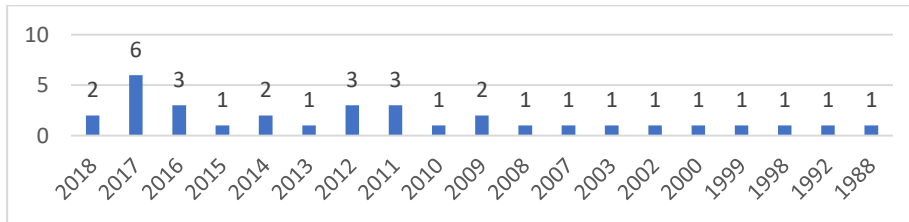

Şekil 1. “Darbe” Konulu Lisansüstü Tezlerin Türleri

Darbe konusunda 2018’e kadar yapılmış olan ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı olan 201 lisansüstü tezdən 33’ü doktora, 168’i ise yüksek lisans tezidir. Yüksek lisans tezleri lisansüstü tezlerin yaklaşık %84’ünü, doktora tezleri ise %16’sını oluşturmaktadır. Oransan olarak değerlendirildiğinde, doktora tezlerinin düşük olduğu söylenebilir. Nitekim Güney (2019: 579) “Vergi Denetimi” konusundaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini yaptığı çalışmasında, bu konuda doktora tezlerinin lisansüstü tezler içindeki payının %25 olduğunu tespit etmiştir.

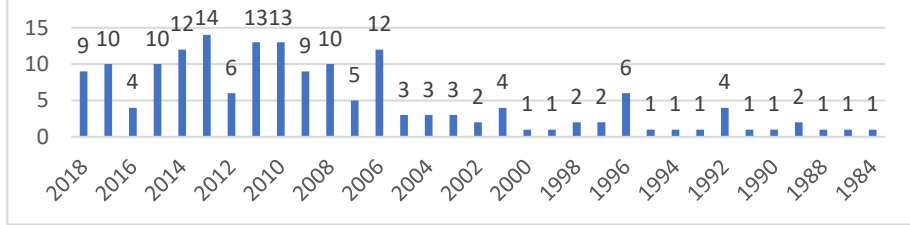
Türk siyasal hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olan darbelerle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin sayısının düşük olduğu, farklı boyutlarıyla darbelerin irdelenebileceği söylenebilir.

Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

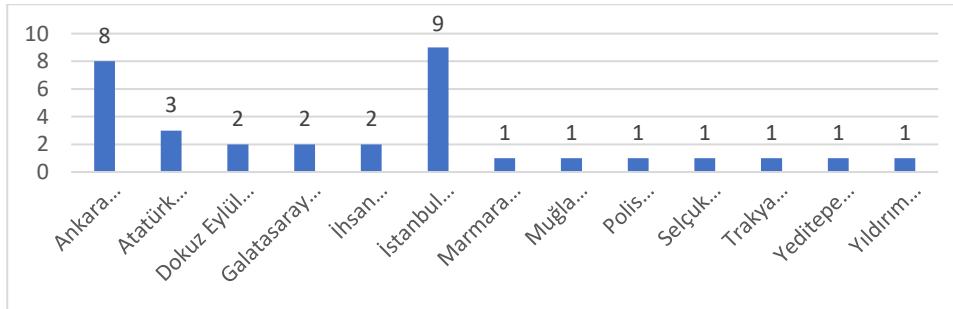
Darbe konusunda yazılan doktora tezlerinde 2011 tarihinden itibaren bir artış olduğu söylenebilir. Bunda muhtemelen 2000’li yıllarda darbe girişimlerine dönük toplumdaki bilinçlenmenin ve özgürlük alanlarının artması etkili olmuştur. 2018’de tamamlanmış olan çalışmaların bir bölümü bu çalışma yapılırken henüz daha sisteme girilmemiş olduğundan, 2018 rakamı yılın tamamını kapsamamaktadır.

Şekil 3. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yüksek lisans tezlerinde de 2000’li yıllarda hızlı bir ivme yakalandığı söylenebilir. Yazılan tezlerin sayılarının artmasında yeni üniversitelerin kurulmasının yanında, darbeye karşı toplumsal bir duruşun artmasının ve vesayet kurumu olmaktan ordunun çıkmasının da büyük payı olduğu söylenebilir.

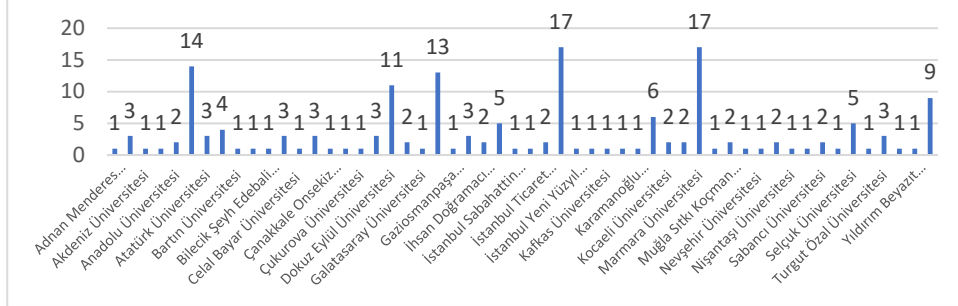
Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 4. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Darbe konusunda yazılmış olan 33 doktora tezinden 9 tanesi İstanbul Üniversitesi, 8 Tanesi de Ankara Üniversitesi’nde yapılmıştır. Türkiye’nin iki köklü üniversitesinde doktora tezlerinin yarısının yazılmış olmasının farklı

nedenleri olduğu düşünülmektedir. Hem yetişmiş hoca sayıları hem de enstitüleri ile bu konuda da belirleyici olmuştur. Daha sonradan kurulan birçok üniversitede doktora programlarının az olması ve akademik kadronun zayıflığı temel etkenler arasında yer almaktadır.

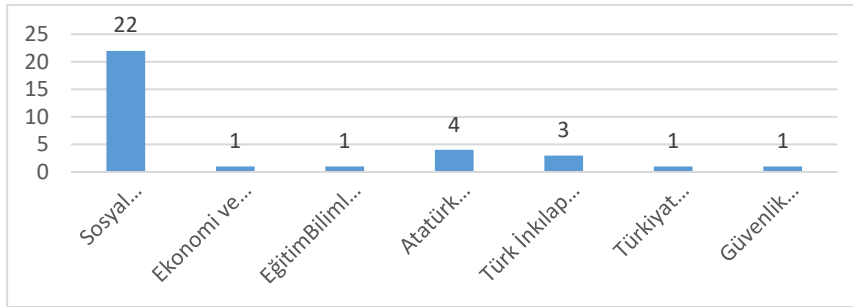

Şekil 5. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Ortaya çıkan bu tabloda darbe konusunda birçok üniversitede yüksek lisans tezlerinin yazılmış olması, yeni kurulan üniversitelerde de yüksek lisans programlarının açılmış olmasıyla ve akademik kadronun yüksek lisans programlarının açılması için gerekli kriterleri sağlamasının etkili olduğu kanaatine varılmıştır.

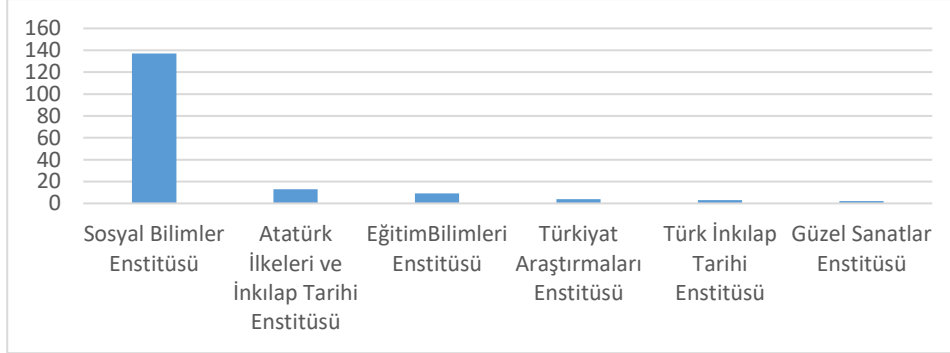
En fazla yüksek lisans tezinin İstanbul, Marmara, Ankara, Gazi ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde yazıldığı görülmektedir. Söz konusu üniversitelerin gelenekleri ve zengin akademik kadrosu olduğu söylenebilir.

Enstitüye Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Şekil 6: “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

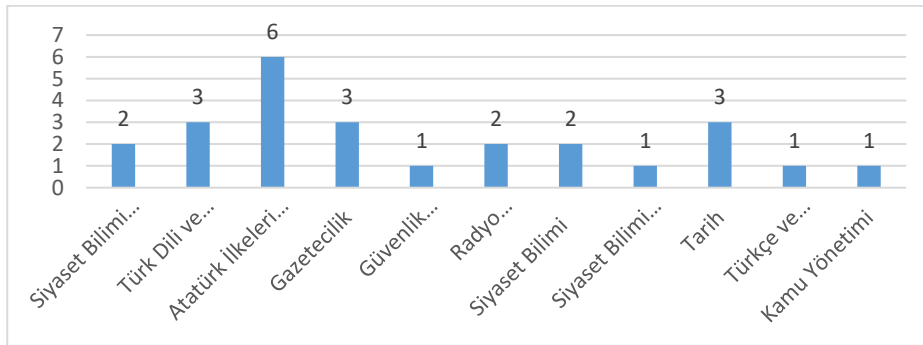
Darbe konusundaki 33 tezden 22'si sosyal bilimler enstitülerinde yazılmıştır. Bunun yanında Atatürk İlkeleri Enstitüsü, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü gibi farklı enstitülerde darbe konusuna ilgi göstermişlerdir.

Şekil 7. "Darbe" Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

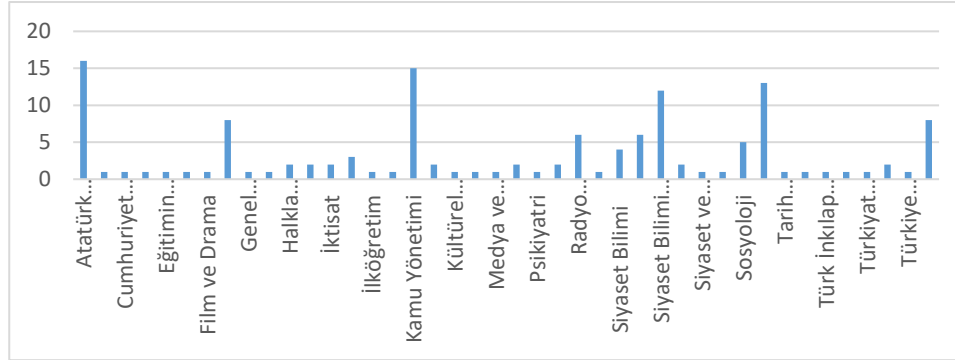
Yüksek lisans tezlerinde darbe konusunda en büyük paya sosyal bilimler enstitüleri sahiptir. Sosyal bilimlerle ilgili diğer enstitülerin de konuya belli ölçüde duyarlılık gösterdiği söylenebilir. Askeri darbelerin şu veya bu şekilde etki etmediği toplumsal alan olmaması dolayısıyla konu üzerinde daha fazla çalışma yapmak mümkün olsa gerek.

Anabilim Dalına Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Şekil 8. "Darbe" Konulu Doktora Tezlerinin Anabilim Dallarna Göre Dağılımı

Darbe konusunda yazılan doktora tezlerinin farklı anabilim dallarında çalışıldığı görülmektedir. Üniversitelerde bölüm ve anabilim dalı isimlendirmelerinde farklılıklar olması dolayısıyla, isimlendirme karmaşası dikkati çekmektedir. Atatürk İlkelerinden siyaset bilimine, kamu yönetiminden gazeteciliğe kadar geniş bir yelpaze dikkati çekmektedir. İşletme, Çalışma Ekonomisi gibi bölümlerin konuya gerekli özeni göstermedikleri, bu alanlar başta olmak üzere çok sayıda anabilim dalında darbe konusunun farklı yönlerinin irdelemesi gerektiği söylenebilir.

Şekil 9: “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Yüksek lisans tezlerinin yazıldığı anabilim dalları doktora ile kıyaslandığında zaman çok daha geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Yelpazenin daha da genişlemesi ve daha fazla çalışılması gereklidir.

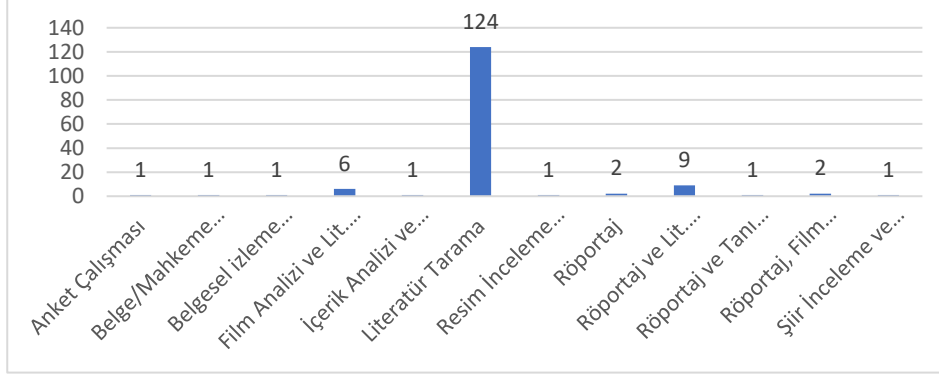
Kullanılan Yönteme Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Şekil 10. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Kullanılan Yönteme Göre Dağılımı

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin bünyesinde bulunan 33 doktora tezinden 9’unun erişim izni olmaması dolayısıyla kullandığı yöntem

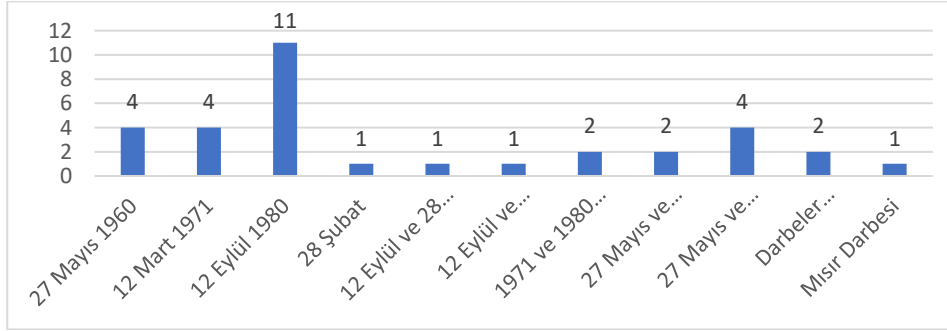
tespit edilememiştir. Diğer tezlerin tamamında literatür taraması yapılmış olmakla birlikte, bunların 2'sinde mülakat yönteminden de faydalanılmıştır. Doktora tezlerinde literatür taramasının bu kadar yaygın kullanılmış olması anlaşılabilir olmakla birlikte, yükseköğretimde bilgi üretimi konusundaki kısmi sığığın da göstergesidir. Farklı yöntemler ile darbe konusunda daha fazla çalışmanın yapılması faydalı olacaktır.

Şekil 11. "Darbe" Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Kullanılan Yönteme Göre Dağılımı

168 tezin 18'inin bilgilerine erişim izni verilmemiş olduğu için ulaşılamamıştır. Geriye kalan 150 tezdten 124'ü literatür tarama yöntemi ile yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde farklı yöntemlerden faydalandığı da görülmektedir. Nicel ve nitel yöntemlere başvurulmuştur.

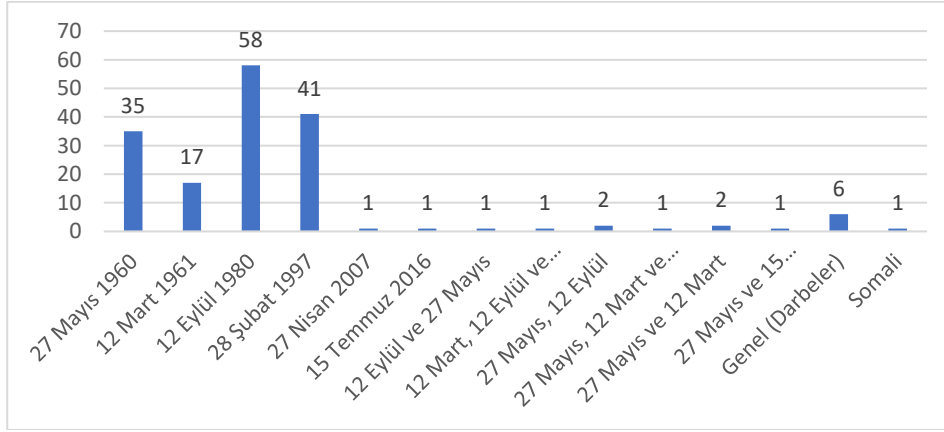
Konusuna Göre Lisansüstü Tezlerin Sınıflandırılması

Şekil 12. "Darbe" Konulu Doktora Tezlerinin Konusuna Göre Dağılımı

Ulusal Tez Merkezi üzerinden incelenen doktora tezlerinden üzerinde en fazla çalışmanın yapıldığı askeri darbenin 12 Eylül 1980 Darbesi olduğu görülmektedir. Çok daha eski tarihli olan 27 Mayıs ve 12 Mart Darbelerine dönük çalışmalar daha az ilgi çekmiştir. Bunun farklı gerekçeleri olsa gerek. Her şeyden önce 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin toplumun bir kesimine yapılmış olması ve diğer bir kesim tarafından, özellikle de aydınlar ve bu arada üniversiteler tarafından büyük ölçüde destek görmesi, bu konuya daha az yönelmesine neden olmuş olabilir. 27 Mayısın uzun yıllar bir bayram olarak kutlanması da bu durumun bir başka göstergesidir.

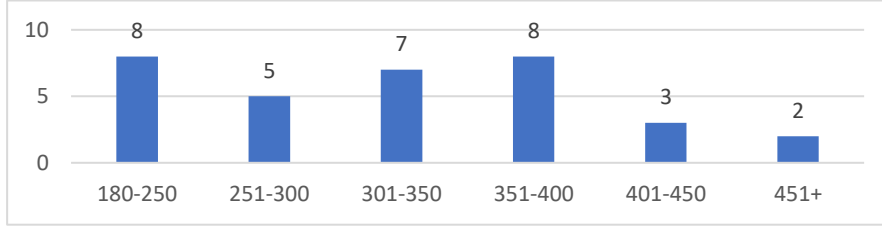
12 Eylül darbesi ise toplumun hemen bütün katmanlarına baskı ve zulüm şeklinde kendini göstermiştir. Dolayısıyla sağ-sol hemen bütün kesimler 12 Eylül Darbesine karşı duruş konusunda duygudadır. 12 Eylül sürecinin daha fazla irdelenmesine bu durum etki etmiştir. Sonraki darbeler ile ilgili henüz çok az doktora çalışmasında yer verilmiştir.

Şekil 13. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Konusuna Göre Dağılımı

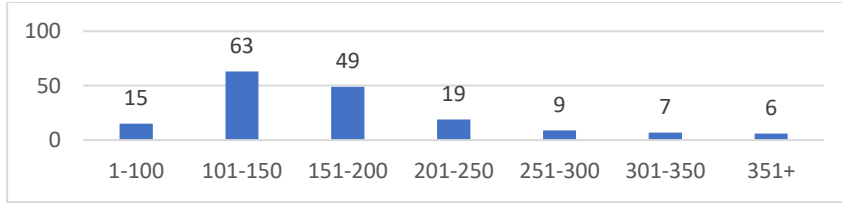
Yüksek lisans tezlerinde 2016’da gerçekleştirilen 15 Temmuz kalkışmasına kadar hemen bütün darbelerin farklı yönleriyle irdelenmeye çalışıldığı görülmektedir. Toplumda darbelere karşı genel bir karşı çıkış anlayışının yerleşmesiyle birlikte, darbe konusunda daha cesur çalışmalar ortaya konmaya başlanmıştır. Fakat hala daha darbelerle ilgili irdelenmesi gereken çok farklı konular akademisyenlerin ilgisini beklemektedir.

Sayfa Sayısına Göre Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

Şekil 14. "Darbe" Konulu Doktora Tezlerinin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

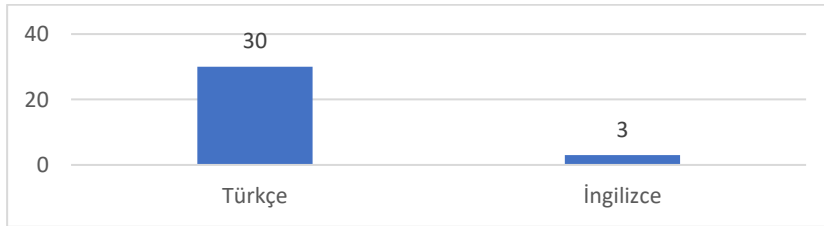
Ulusal Tez Merkezi bünyesinde yer alan doktora tezleri ortalama 326 sayfadır. 180 sayfadan daha kısa bir tez mevcut değildir. Tezlerden 2 tanesi 450 sayfadan daha uzundur.

Şekil 15. "Darbe" Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

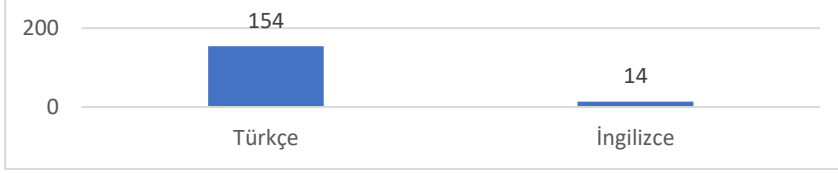
Yüksek lisans tezlerinin ortalama sayfa sayısı 173'tür. Söz konusu tezlerden 15 tanesi 100 sayfadan daha kısadır. Yüksek lisans tezlerinin 112'si 100 ile 200 sayfa arasında bir uzunluğa sahiptir. Bu tezlerden 6 adedi 350 sayfadan daha uzundur.

Lisansüstü Tezlerin Yazım Diline Göre Değerlendirilmesi

Şekil 16. "Darbe" Konulu Doktora Tezlerinin Yazım Diline Göre Dağılımı

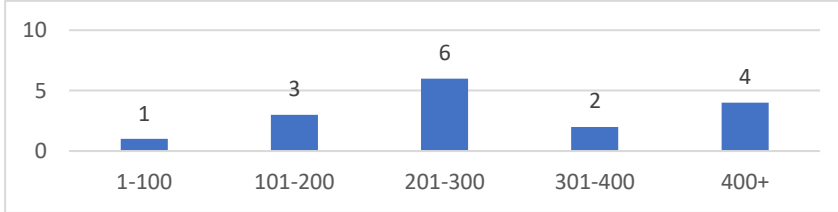
Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi üzerinden elde edilen 33 tezden 30’u Türkçe, 3’ü ise yabancı dilde (İngilizce) yazılmıştır. Yazılan doktora tezlerinin sayısının düşüklüğü dolayısıyla yüzde 10’a yakın bir yabancı dil oranı, genelleme yapmak açısından yanıltıcı olacaktır.

Şekil 17. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Yazım Diline Göre Dağılımı

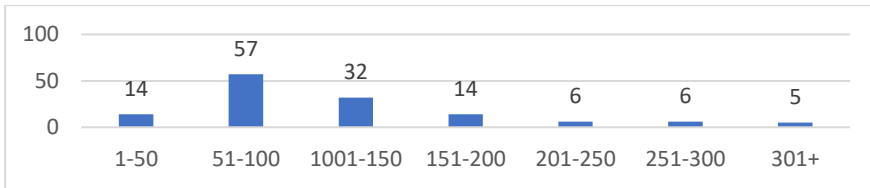
Yüksek lisans tezlerinden 168’inden 154’ü (%91.6) Türkçe, 14’ü ise (%8.4) İngilizce olarak yazılmıştır. Oransal olarak Türkçe tezler yüksek lisans tezlerinin %91.6’sını, İngilizce olanlar ise %8.4’ünü oluşturmaktadır.

Lisansüstü Tezlerin Kaynakça Sayılarına Göre Değerlendirilmesi

Şekil 18. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Kaynakça Sayısına Göre Dağılımı

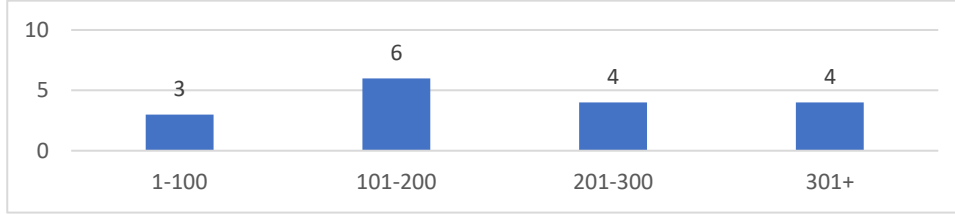
33 doktora tezinin 17 tanesinin kaynakçasına ulaşılabilmektedir. Doktora tezlerinde ortalama olarak 237 kaynak kullanılmıştır. Doktora tezlerinden birinde 1-100 arası kaynak kullanılmıştır. 4 tezde kullanılan kaynak sayısı 400’ün üzerindedir.

Şekil 19. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Kaynakça Sayısına Göre Dağılımı

Yüksek lisans tezlerinden 134 tanesinin kaynakçasına ulaşılabilmektedir. Bunlardan 14 tanesi 50 veya daha az kaynak kullanmıştır. 5 tezde 300'ün üzerinde kaynaktan faydalanılma yoluna gidilmiştir.

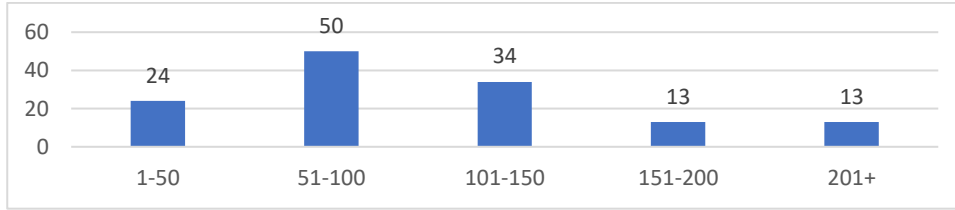
Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Kaynakların Diline Göre Değerlendirmesi

Şekil 20. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinde Kullanılan Türkçe Kaynaklara Göre Dağılımı

33 Doktora tezinden 17'sinin kaynakçasına ulaşılabilmektedir. Doktora tezlerinde ortalama 270 Türkçe kaynak kullanılmıştır. 3 tezde 100'den az Türkçe kaynak kullanılmışken, bu sayı 4 doktora tezinde 300'ün üzerindedir.

17 Doktora tezinden 12'sinde yabancı kaynaktan faydalanılma yoluna gidilmiştir. Söz konusu 12 tezde kullanılan yabancı dilde kaynak ortalaması 87'dir.

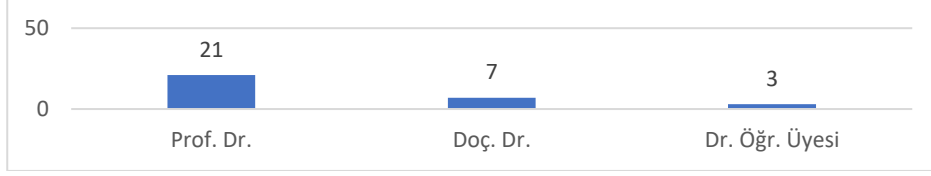
Şekil 21. “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinde Kullanılan Türkçe Kaynaklara Göre Dağılımı

Türkçe kaynaklardan faydalanan ve Ulusal Tez Merkezi'nde ulaşılabilen 134 yüksek lisans tezi mevcuttur. 134 yüksek lisans tezinde ortalama 108 Türkçe kaynak kullanılmıştır.

134 yüksek lisans tezinden sadece 61 tanesinde yabancı kaynak kullanılmıştır. Yabancı dilde kaynak kullanmış olan tezlerde ortalama 19 yabancı

kaynak yer almaktadır. Bu tezlerden 11 tanesinde sadece bir, 5 tanesinde ise 2 yabancı kaynak kullanılmıştır.

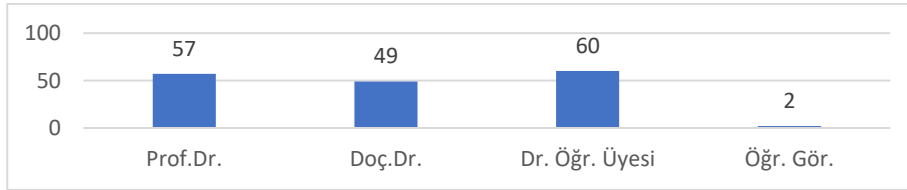
Danışmanın Unvanına Göre Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular

Şekil 22. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

33 doktora tezinden 31 tanesinin danışman bilgisine ulaşılabilmektedir. Bunlardan 21’inde danışmanlık Profesör iken 7’si Doçent Doktor, 3’ü ise Doktor Öğretim Üyesidir. Doktora tezlerinde danışmanların büyük bölümünün Profesör unvanında olmasının farklı gerekçeleri vardır. Bazı üniversite/bölgelerde Doktor Öğretim Üyelerinin doktora danışmanlığına olumlu yaklaşılmamaktadır. Ayrıca YÖK tarafından yapılan bir düzenlemeye göre yüksek lisans tezi danışmanlığı yaparak tez bitirtmemiş bir Dr. Öğr. Üyesi doktora danışmanlığı yapması yasaklanmıştır. Doktora tezleri tek danışman tarafından yürütülmüştür.

Doktora ve yüksek lisans tezleri tek danışman ile yürütülmüştür.

Şekil 22: “Darbe” Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

Yüksek lisans tezlerinden 168’inin danışman bilgilerine ulaşılmıştır. Bunlarda en fazla danışmanlığın Dr. Öğr. Üyeleri tarafından yapılmıştır. Yüksek lisans danışmanlıklarının 2’sini öğretim Görevlisi unvanlı hocaların yürüttüğü görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin tamamı tek danışmanla yürütülmüştür.

Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimelere Dair Bulgular

Şekil 23. “Darbe” Konulu Doktora Tezlerinde Anahtar Kelimelere İlişkin Kelime Bulutu

Doktora tezlerinin sayısının fazla olmaması dolayısıyla ortaya çıkan kelime bulutu yüksek lisans tezleri ile kıyaslandığı zaman ciddi farklılıklar göstermektedir. Bir anahtar kelimenin birkaç doktora tezinde yer alması, kelime bulutunda ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Doktora tezlerinde en fazla kullanılan anahtar kelimeler, roman, darbe, Pakistan, Bellektir.

Şekil 24. "Darbe" Konulu Yüksek Lisans Tezlerinde Anahtar Kelimelere İlişkin Kelime Bulutu

Yüksek Lisansta yazılan tezlerin çok daha fazla olması dolayısıyla ortaya darbeyi daha fazla çağrıştıran veya darbeye daha fazla ilintili olan kavramlar çıkmaktadır. Yüksek lisans tezlerinde en fazla kullanılan anahtar kelime demokrasidir. Türkiye’de demokrasiye en büyük zararı veren ve onu bazen devre dışı bırakan bazen de vesayet altında tutan bir olgu olmasından dolayı ön plana çıkmaktadır.

Yüksek lisans tezlerinde darbe, medya, ordu, mayıs, eylül, sansür, sivil gibi anahtar kelimeler ön plana çıkmaktadır.

Sonuç

Türkiye’de yazılan ve Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan askeri darbeler ile ilgili 33 doktora ve 168 yüksek lisans tezinin incelenmesi bir taraftan lisansüstü bilgi üretimi ile ilgili veriler verirken, diğer taraftan ise çalışılmamış konular, Ulusal Tez Merkezi’nde ki bazı eksiklikler de tespit edilmiştir.

Türk siyasal hayatında çok önemli bir yere sahip olan askeri darbelerin gerektiği kadar irdelenmediği çok net bir şekilde söylenebilir. Bunda, ülkenin yeterince demokratikleşememiş olmasının da şüphesiz etkisi olmuştur. Sık sık gerçekleşen darbeler ve inşa edilmiş olan askeri/bürokratik vesayet sistemi bilim insanlarının özgür bir şekilde konuya eğilmesine engel olmuştur.

Üniversitelerde akademik kadronun yetersiz sayıda olması da lisansüstü çalışmaları ve bilgi üretimini olumsuz yönde etkilemiştir. Son yıllarda gerek kamu gerekse vakıf üniversitelerinin sayısı artması beraberinde artan bir bilgi üretimini de getirmektedir.

Toplumun belli konularda radikal bir şekilde bölünmüşlüğü kendini sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda özellikle göstermektedir. İdeolojik farklılıklar bazı durumlarda darbeleri toplumun bazı kesimlerine meşru gösterebiliyor. Dolayısıyla bu tür darbelere karşı negatif bir bakış en azından bilim camiasında kendini gerektiği kadar gösteremeyebiliyor. Özellikle 27 Mayıs ve 28 Şubat darbeleri toplumun bazı kesimlerini ezerken, başka bazı kesimlerle olumlu karşılanmıştır. Üniversitelerin büyük ölçüde söz konusu darbelerle uyumlu bir performans ortaya koymaları, bu alanda çalışacak öğrencileri ve akademik personeli ürkütmüştür.

12 Eylül darbesi, en fazla doktora ve yüksek lisans çalışması yapılan darbedir. 12 Eylül sürecinde toplumun hemen bütün kesimlerine büyük acılar

yaşatılmıştır. Bu durumdan üniversiteler de nasibini almıştır. Bundan dolayı, toplumun hemen her kesimi bu darbeyi vicdanında lanetlemiştir. 12 Eylül darbesinin farklı yönleri ile etkisi üzerinde duran çalışmalar ortaya konmuştur.

2000'li yıllarda askeri/sivil vesayetın aşamalı olarak ortadan kaldırılması ve demokrasinin derinleşmesi, darbe konusunda lisansüstü çalışmaların artmasına neden oldu. Özellikle 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen ve halkın direnişii ile bastırılan kalkışma, bu konudaki bilincin artmasına neden olmuştur. Darbe ile ilgili çok farklı kongreler düzenlenmiştir. Bazı dergiler ise özel sayılarında darbe konusunu işlemişlerdir. Dolayısıyla bu gelişmeler lisansüstü çalışmalarda da bir canlanmayı beraberinde getirmektedir.

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nin kurulmuş olması ve tezlere erişim imkânının sunulmuş olması, hem bilimsel çalışmalar yapan akademisyenlerin hem de öğrencilerin bilgiye erişimini kolaylaştırmıştır. Bu sayede hangi konularda yeterince çalışılmamış olduğunu da tespit etmek mümkündür.

Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan bazı tezlere ulaşım izninin verilmemiş olması üzerinde durulması gereken bir konudur. Bütün tezler ulaşılabilir olmalıdır. Tezlerin önemli bir bölümünde belli bilgilerin eksik girilmiş olması veya ortak bir standarda sahip olmamaları da üzerinde durulması gereken başka bir sorundur. Bazı tezlerde anabilim dalı, anahtar kelimeler gibi noktalarda gerekli bilgiyi taşımadığı tespit edilmiştir. Bu durum daha ziyade eski tezlerde kendini gösteriyor. Son yıllarda yazılan tezlerin bu noktalarda durumun çok daha iyi olduğu söylenebilir.

EXTENDED ABSTRACT

**Bibliometric Analysis of Graduate Thesis Regarding
“Coups” Written in Turkey**

*

Abdolvahap Akıncı
Kocaeli University

One of the most prominent features of Turkish political life is military coups. The negative impacts of the coups on different segments of society in Turkey were more common. Not all social groups reacted to the coups in the same way. In fact, some people showed a positive approach to the coups. The decisive role of the military in the system has also had a negative impact on universities. It was not possible to work freely on every subject. This was and has been reflected in the postgraduate theses written at the universities. Through bibliometric analysis of the theses written on coups, it is aimed to contribute to which of those coups aspects of the coups are examined. In this way, in addition to which issues are examined, the subjects that have not been studied yet will be revealed. Thus, it will be provided that the researchers will have the chance to work on the coups.

The military-civilian relationship constitutes one of the common problem areas of societies that have not established their democracy. The position of the elected on the military in countries where democracy is institutionalized is not a matter of debate.

One of the most important phenomena of Turkish political life, even the most effective one has perhaps been the military coups shaping the politics. The impact of the coups and military tutelage on politics has been largely influential. In Turkey, political parties need to settle in the same context as well as on the culture of institutionalization of democracy and development of reconciliation, the military coups have been effective.

The coups not only had an impact on politics, they had a certain effect on almost all areas of social life. This effect has also shown itself in education, economy, culture, social life, art and other fields.

Military coups should not only be seen as a phenomenon belonging to the post-Republic era. It was seen that many sultans, grand viziers, or bureaucrats were removed from their posts and sometimes even lost their lives by the request and pressure of the soldier during the Ottoman Empire.

It can be said that coups also have an impact on postgraduate education where scientific knowledge is produced. While the fact of the coup in the country is so obvious, it is unthinkable that it is not reflected in the universities. There are points where almost every field of social sciences intersects the research topics and the impact of the coups. In this context, it is not as natural as doing studies on different reflections of coups in universities.

33 doctoral and 168 master's thesis written in Turkey and located in the National Council of Higher Education Thesis Center related to military coups has been viewed. With this study, on the one hand, the data related to the production of postgraduate information were obtained, while on the other hand, unrelated subjects and some deficiencies in the National Thesis Center were also identified.

It can be said very clearly that military coups, which have a very important place in Turkish political life, are not examined as much as necessary. The fact that the country has not been democratized enough has undoubtedly affected this. Frequent coups and the built-in military / bureaucratic guardianship system prevented scientists from freely addressing the subject.

The insufficient number of academic staff at universities also negatively affected postgraduate studies and knowledge production. The increase in the number of public and foundation universities in recent years also brings an increasing knowledge production.

The radical division of society on certain issues shows itself especially in studies in the social sciences. Ideological differences can in some cases justify coups to certain segments of society. Therefore, a negative view of such coups may not show itself as much as necessary, at least in the scientific community. Especially the coups of 27 May and 28 February crushed some parts of the society and were welcomed positively by some other groups. The universities' performance to a great extent in line with the coups frightened students and academic staff to work in this field.

The September 12 coup was the one on which most doctorate and master's studies were conducted. In the process of September 12, great suffering was experienced in almost all segments of the society. Universities also got their

share from this situation. Therefore, almost every segment of the society has cursed this coup in their conscience. Studies focusing on the different aspects and the impact of the September 12 coup have been presented.

The gradual elimination of military / civil guardianship and deepening of democracy in the 2000s led to an increase in postgraduate studies on the coup. The uprising, which took place especially on July 15, 2016 and was suppressed by the people's resistance, caused an increase in awareness on this issue. Many different congresses about the coup were organized. Some magazines covered the issue of coups in their special issues. Therefore, these developments also bring a revival in postgraduate studies.

The fact that the Higher Education Council National Thesis Center was established and provided access to theses facilitated the access of both academics and students to scientific studies. In this way, it is possible to determine which subjects have not been studied sufficiently. The issue that permission is not given to access to some theses in the National Thesis Center needs to be emphasized. All theses should be accessible. Another problem that should be emphasized is that certain information is missing in a significant part of theses or they do not have a common standard. In some theses, it has been determined that the department does not carry the necessary information at points such as keywords. This situation manifests itself in old theses. It can be said that the theses written in recent years are much better at these points.

To reach all of the post-graduate thesis written in Turkey, unfortunately, is very difficult. In this study, doctorate and master theses registered in the database of National Thesis Center of Higher Education Council have been subjected to bibliometric analysis. It was not possible to analyze the theses that exist in the system but do not have open access. Nevertheless, the theses examined are sufficient to reach important data for the studies about the coup.

Kaynakça / References

- Akıncı, A. (2013a). Türk siyasal hayatında 1980 sonrası darbeler ve e-muhtura. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 39-58.
- Akıncı, A. (2013b). Türkiye’de askeri vesayetın tesisi ve demokratikleşmeye olan etkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 93-123.

- Alkan, G. (2012). Türkiye’de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.
- Al, U. (2008). Bilimsel yayınların değerlendirilmesi: h-endeksi ve Türkiye’nin performansı. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 263-285.
- Ball, R. ve Tunger, D. (2005), *Bibliometrische analysen – Daten, fakten und methoden; grundwissen bibliometrie für wissenschaftler, Wissenschaftsmanager, forschungseinrichtungen und hochschulen, forschungszentrum jülich gmbh, zentralbibliothek, schriften des forschungszentrums jülich reihe bibliothek*. Band 12, Jülich.
- Çatı, K. ve Öcel, Y. (2018). Türkiye’de pazarlama ile ilgili yayınlanan makalelerin bibliyometrik incelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 508-519.
- Çitçi, O. (2006). Ordu-siyaset ilişkileri. *Amme İdare Dergisi*, 39(4), 17-44.
- Dees, W. (2014). *Bildungsforschung - eine bibliometrische analyse des forschungsfeldes*. Dissertation, Humboldt Universitaet, Berlin.
- Demir, H. ve Erigüç, G. (2018). Bibliyometrik bir analiz ile yönetim düşünce sisteminin incelenmesi. *İş ve İnsan Dergisi*, 5(2), 91-114.
- Denktaş Şakar, G. ve Güldem Cerit, A. (2018). Uluslararası alan indekslerinde Türkiye pazar yazını: Bibliyometrik analizler ve nitel bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 37-62.
- Dursun, D. (2005) Türk demokrasisinde kurumsallaşma sorunu ve krizleri çözme yöntemi olarak askeri darbeler. *Muhafazakâr Düşünce*, 3,175-196.
- Frietsch, R., Rothengatter, O., Neuhausler, P., Helmich, P. ve Gruber, S. (2016), *Hintergrundbericht für das bundesministerium für bildung und forschung (bmbf) bibliometrische analyse des asiatisch-pazifischen raums 2016*; Herausgeber: Fraunhofer-Institut für System- und Innovationsforschung ISI, Karlsruhe.
- Güney, C. (2019). Türkiye’de “vergi denetimi” konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi (1984-2018). *Türkiye Vizyonu: Multidisipliner Çalışmalar 2019* içinde (s.572-595), Bursa:Ekin yayınevi.
- Hornbostel, S. ve Torger M. (2015). *Die exzellenzinitiative und das deutsche wissenschaftssystem; eine bibliometrische wirkungsanalyse*. Herausgeber: Der Präsident der Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften, Berlin.
- Moritz, A. (2013). *Bibliometrische analysen von open-access-zeitschriften; instrumente, ergebnisse und zukunftsfelder von impactbewertungen*, Bibliometrie – Praxis und Forschung, 27.09.2019 tarihinde <http://www.bibliometrie-pf.de/article/view/172/220> adresinden erişilmiştir.

Tunger, D. (2013). *Möglichkeiten und grenzen bibliometrischer analysen, forschungszentrum jülich*. 27.09.2019 tarihinde https://www.vdb-online.org/veranstaltungen/591/tunger_bibliometrie_moeglichkeiten_grenzen.pdf adresinden erişilmiştir.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Akıncı, A. (2020). Türkiye’de “darbe” konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1129-1153. DOI: 10.26466/opus.643705